

PRESENTACIÓ

La decisió que prengué el Consell de Redacció de QUADERNS DE PSICOLOGIA de dedicar un número monogràfic a la temàtica del poder va ser un motiu de satisfacció alhora que ens situava en un mal pas.

Satisfacció evident perquè amb aquest gest Quaderns contribueix a centrar l'atenció sobre un tema d'importància vital per a les ciències humanes i socials, perquè — com deia Bertrand Russell — «el concepte fonamental de les Ciències Socials és el poder, de la mateixa manera que l'energia és el concepte fonamental de la física».¹

Satisfacció també, d'altra banda, perquè Quaderns patentitza una exigència d'actualitat i una clara sensibilitat per a tot allò que es conrea avui en el camp de les idees fronteres enllà. En efecte, si hom es fixa en el cas de França per a donar un exemple, és impressionant de veure la volada que ha pres aquest tema, després que Michel Foucault el qüestionés d'una manera tan enèrgica. Podríem citar també la més jove de les revistes franceses de psicologia social, que dedica el primer número a «Pouvoir, influence, autorité»,² i els títols d'algunes publicacions recents: Le pouvoir pur,³ Etho-système et pouvoir,⁴ Espace et pouvoir,⁵ Au delà du principe de pouvoir,⁶ Mort et pouvoir,⁷ etc.

Però no hi ha rosa sense espines, i la satisfacció no ens lliura dels problemes que cal afrontar. No és gens fàcil parlar de poder i aconseguir dir alguna cosa amb un mínim de coherència i interès. La dificultat no està solament en la impossibilitat radical de parlar del poder fora del poder, sinó sobretot en la resistència tenaç que aquest concepte presenta davant qualsevol temptativa d'aprehendre'l de forma clara, precisa i operativa. Els investigadors han maldat per escatir la textura teòrica del concepte de poder, però ni tan

sols les aportacions valuoses de R. Dahl,⁸ J. Nagel,⁹ W. Riker¹⁰ o D. Wrong¹¹ han aconseguit llur objectiu.

Ens podem encara avui preguntar si la possibilitat d'aplicar sancions constitueix o no una condició necessària en qualsevol relació de poder, si la influència és una forma de poder o quelcom diferent, si cal incloure o no la idea d'intenció en la manera de capir l'exercici del poder... Si haguéssim d'enumerar tots els interrogants que queden per resoldre, no acabariem mai. Ja es veu, doncs, la difícil tasca que ens espera en el nostre intent de produir un discurs no trivial sobre el poder.

Els treballs que recollim aquí s'apropen al tema de les relacions de poder des de perspectives diferents, amb preocupacions diverses i amb discursos que se situen en registres variats. L'aportació de Ramon Bassols es fa des del registre psicoanalític, la de Silverio Barriga des de la perspectiva institucional, la de Josep M.ª Blanch des d'una anàlisi de la psicotecnologia del control humà. Adolf Perinat ens ofereix una reflexió sobre un cas concret de funcionament de les regulacions d'un sistema ortodox. Tomàs Ibáñez ens parla dels canvis paradigmàtics en la conceptualització del poder; Gabriel Mugni i Stamos Papastamou presenten la teoria de la reactància psicològica. Pilar González tracta el tema de la relació entre llenguatge i poder i, finalment, Erika Apfelbaum presenta un text sobre les relacions entre grups i l'emergència de la identitat social «en negatiu».

Pensem que en el moment actual de la qüestió, aquesta disparitat de criteris constitueix possiblement una de les maneres més fecundes d'apropar-se a una matèria que, malgrat la seva transcendència, roman quasi del tot inexplorada.

Tomàs IBÁÑEZ
Cap del Subdepartament de Psicologia Social

- ¹ RUSSELL, B. *Power, a new social analysis*, London, 1938, Allen & Unwin.
- ² *Recherches en Psychologie Sociale*, Laboratoire de Psychologie Sociale de Paris VII, Rue de la Sorbonne, Paris.
- ³ BAECHLER, J. *Le pouvoir pur*, Paris, 1978, Calman-Levy.
- ⁴ ALLEMAND, E. *Etho-système et pouvoir*, Paris 1979, Anthropos.
- ⁵ CLAVAL, P. *Espace et pouvoir*, Paris, 1978, P.U.F.
- ⁶ LARUELLE, F. *Au delà du principe de pouvoir*, Paris 1978, Payot.
- ⁷ THOMAS, L. *Mort et pouvoir*, Paris, 1978, Payot.
- ⁸ DAHL, R. «The concept of power», *Behav. Science*, 1957, 2.
- ⁹ NAGEL, J. «Some questions about the concept of power», *Behav. Science*, 1968, 13.
- ¹⁰ RIKER, W. «Some ambiguities in the notion of power», *Am. Pol. Science Rev.*, 1964, 58.
- ¹¹ WRONG, D. «Some problems in defining social power», *Am. J. of Sociol.*, 1968, 73.